

AKATALPA

Temmuz 2001

Sayı : 19

ŞEHRİN SABAHLARINA ÖVGÜ

Sabahı yaşamalısınız. Gecenin güzelliğine laf söyleyecek değiliz ama, hep gececil yaşayınca, sabahı gözden ve gönülden kaçırıyor, belki çıkarıyoruz. Bursa'daysanız, burada yaşıyorsunuz, kendinize bir şans tanıyın ve Bursa'da bir sabah yaşayın.

Öğle sonrasında, akşamları hıncahınc dolu gördüğünüz ve içine girmekten ürküntü duyduğunuz mekânlar; sancısı dinmiş bir doğum sonrası gibi başlangıçtadır, tazedir, dingindir ve güzeldir. Şehir yeni doğmuştur gökyüzünden ve henüz iyicildir. Henüz gün ışığı yakmaz, gölge aratmaz. Yaz değil de kışta mısınız, fark etmez; gün ışığı hangi mevsim olursa olsun, sabahları ılaçtır. Eğer siz hazırsanız, o ne yapar yapar, gelir sizi bulur ve ılık kollarıyla kuşatır.

Bir sabah, diye başlayan az mı öykü, roman okudunuzdu! Bir sabah, diye başlayın şimdi siz de. Yaşayın ve dilerseniz bir şeyler yazmayı deneyin.

Karamazak'tan inin, Şible'de mahalle kahvelerine bir göz atın, Somuncu Baba adını taşıyan bir fırından, şimdiye değin yediklerinizden farklı bir simit alın ve kahveye dalın. Simitle çayı Sait Faik'i fazla hatırlamadan, ama büsbütün de unutmadan midenize indirin. Şehir ve spor gazetelerine bir göz atın bu arada. Çıkın. Yeşil'den geçiyorken, ova ve dağ manzaralı kahvede oturmak olmaz. Çünkü ilerleyen saatlerde burası iğne atsan yere düşmez olacaktır.

Çıkın, Çelebi Mehmet dönemine selam yollayan taşlara ve yapraklara takılmadan yürüyün; işte Mahfel'in önündesiniz. Kahvede şöyle bir baktıklarınızdan sonra size özel bir gazete aldıysanız burada göz atabilirsiniz. Mola verip vermemeniz fark etmez, köprüyü geçeceksiniz. Setbaşı köprüsünü!

Yürüyün, kepenkler açılıyor! Yürüyün, insanlar işe koşuyor! Siz o gün işe geç gideceksiniz. Kıyamet kopmayacak çünkü. Geç gitmeniz, hatta gitmeseniz de olur.

Kaldırımlarda çiçeksiz ağaçlarla selamlaşmayın, insanlarla da. Sokağın, yani hayatın, yani insanların sillesini yememiş bir kedi görürseniz, gözleriniz ve yüreğinizle sevin. Hasarlılarıysa bugün isterseniz görmeyin. Sağa, karşıya geçin sonra. Orhan'dan, Yıldırım'dan, II. Bayezit'ten kalma eserlerin yakınlarında, içlerinde yeni çaylar, yeni gazeteler, yeni anılar, yeni yazılar bulun... Hepsini hazırdır, toplayın...

Bursa'da sabah bitiyor; artık işinize koşun, içine tıklın. Tıklınmak için tıklın... Ancak, ne olursa olsun, sabahları unutmayın, şehir sabahlarını unutmayın; çünkü sabah en çok sizsiniz... Akşamlar biraz başkası olur; sabahsa salt sizsiniz...

Tahir Abacı, Hüseyin Alemdar, Yusuf Alper, Metin Cengiz, Ramis Dara, Osman Serhat Erkekli, Metin Güven, Hilmi Haşal, Ayşegül İzmirli, Yunus Koray, Hüseyin Peker, İlyas Tunç, Serdar Ünver, İhsan Üren, Coşkun Yerli.

Hilmi HAŞAL

SÖYLENMEMİŞ ÜÇ ŞARKI

1 ERKEN İKRAR

Düşlerimde fer idin sen
geceleri dizginleyen
güzüm gitti bahar derken
nasıl desem; kış geliyor

kaşlarımda kar oldun sen
yıllarımı güzelleyen
dağlar bitti erimekten
akmış yamaç taş geliyor

gözlerimde zar kaldın sen
yollarımı ezberleyen
bunca telaş seğirmekten
ışık netsin; boş geliyor

2 ESRİK KIŞ

Kollarımda köz mü; aşkın
kışlarımla yaz ediyorum
başak açmış, gülbüz ekin
püskülünden haz veriyor

dizlerimde biz mi; kuşkun
dağlarımı güz belliyor
bunca talan, sonsuz yangın
küllerimden toz esiyor

gözlerimde iz mi; aksin
bağlarımı düz kesiyor
karam bitti deniz yakın
rüzgârından tuz serpiyor

3 ZÜMRÜT ZAMAN

Masum bulut şavkı, yüzmüş
gözlerimden gözlerime
sevdamız ki, nar kadife
mehtap gibi seçiliyor

külhana sürülmüş maşa
nasıl korkmazsa kordan
sevdamız ki safir ipek
dalgalı har, içiliyor

dal ucunda tomurcuk mu
güneşi öper, ve suyu
sevdamız ki simli şile
derya zümrüt geçiliyor.

ARAP ŞÜKRÜ SOKAĞI

Ramis DARA

1. Küçük Bir Alınlık

Arap Şükrü Sokağı, kitaplarını bekliyor. Burada unutulmuş kitaplar, senfoniler, tablolar, filmler... yazarlarını, bestecilerini, ressamalarını, yönetmenlerini... bekliyor. Henüz hiçbiri ortada yok. Tarihin tozları örtmüş üstlerini. Ama bugünün simleri; tozları ve tarihi ele vermeye her an hazır bekliyor; yazıcılar, çalgıcılar, boyacılar, kurgucular daha neyi bekliyor!

Ben azıcık harflerden anlarım; buradan konuşursam; nice roman, öykü, şiir, anı, deneme, günlük, söyleşi, mektup, inceleme, eleştiri şurada durup durmakta. Simlerle tozları, küllerle kuru, birlikte değerlendirmek gerek. Bireşimlerini yapmak. Orada saklı duran, uyuyup kalan, gizli gizli nefes alan cevheri çekip çıkarmak. Yapılacak olan tek bu.

Güncellik günle ilgilidir, hayattır, görmektir, işitmektir. Çeker götürür insanı. Yarına ular. Ama bir yandan da köreltir, duyarsızlaştırır, sentetize eder, usul usul soldurur, kurutur, dondurur. İlacı, düne ve yarına bakmaktır biraz.

Düne ve yarına bakmanın en güzel mekânlarından, hatta zamanlarından biri ve başlıcası, belde-i Berusa'da, Arap Şükrü Sokağıdır.

Burada, dün; büyük olasılıkla, Osmanlı öncesine çıkar. Kalenin dışında upuzun ince bir yerleşim. Osman tam 12 yıl Hisar'ın içini gözetim altında tutar da, burası iki arada bir derede değil, tembel tembel ve keyifle, olup bitecek olana bakar –gibi yapar. Hayatını yaşar. Yahudiler ve belki kayıtsız kuyutsuz ötekiler, içlerinde muhtemelen tek Türk'ün de bulunduğu bir güruh, yeryüzü cümbüşünün lezzetini iç eder, içer durur...

Hisar içi sonunda çaresiz kalır, Evrenos burayı Orhan'a teslim eder. Orhan, Murat, Yıldırım 'üç bir yana çeker' onu, genişletir, büyütür... Burası hep renkli kalır. Burası hep sesli kalır. Burası mı, Bursa!

Örnek mi? Atatürk'ün ölümünden iki yıl önce Şaul Markos bu sokağa "hayrat" bir çeşme yaptırmıştır! Onu, yapımından 65 yıl sonra da sapaşğılam ayakta görür ve buz gibi suyunu içersiniz bugün. Sokağın sakinleri daha çok mayı satmak için onu kırıp dökmemişler, suyunu kesmemişler. Çeşmenin biraz batısında karşı sırada yaşayan bir havra vardır ve şehrin yüzlerce camisiyle sırlarını paylaşır...

Arap Şükrü Sokağı başka, Arap Şükrü Sokağı aşka çok yakıştır!..

2. Gerçeğin Karşısındaki Düş

Mekânların dili yoktur, hatta önce kulakları: Genel kabul böyledir ve bence yanlıştır. Bu, insanı yok saymaktır. Doğayı insansızlaştırmaktır. İnsanların, önce somut kulakları, sonra da gizli dilidir mekânlar. Mekânlar olmasaydı, insan olmazdı. Yalnızlıktan, dilsizlik-diyalogsuzluktan, dünya dolusu anlamsız sesler toplamıyla çarpışmaktan çıldırılırdı.

İnsanı en doğru dinleyen, insanla en doğru konuşan, insanı insana en doğru ulaştırın, onunla soluk alıp veren, yaşayan nesne-öznelerdir mekânlar.

Şehirler, köyler, kasabalar; caddeler, çıkmazlar, sokaklar; evler, kahveler, kafeler... Kendimizi buralarda kendimiz hissederiz... Buralardaki kulaklar, buralardaki dillerle var olmaya yaklaşır, tarihimize yaver giderse buna belki ulaşırız –Doğrusu, tabii, ulaştığımız yanlısamamı yaşarız...

Dünya'nın Türkiye'sinde, Türkiye'nin Bursa'sında, Bursa'nın Arap Şükrü Sokağında oturduysanız bir kez, ve bir akşamı burada geçirdiyseniz sonsuzluğun tuhaf belleğinde yer aldınız demektir; artık özel olarak istemeseniz de, korunur kollanırsınız. Taşlar, tahtalar, camlar ve biraz da içtiğiniz mayı, yaşayan yanlarınızı, sözlerinizi toplar, geçmişe ve geleceğe gülümseyen bir yüz olarak sunar...

Çünkü buradan şiirler geçer, öyküler, romanlar, denemeler, mektuplar, günlükler, eleştiriler ve bunların aracıları insanlar geçer...

Türkçe, bu insanlara şair der, yazar der, edebiyatçı der. Bunlar yalnız ahir zamanda değil; oldum bittim nadirattan sayılmışlardır, ama bir çokluk ve çoğulluk demek olan yeryüzünü onlar, onları da yeryüzü bu günlere getirmiştir ve yarını onlar, onları da yarın var edecektir...

Bir gün yaşanmadığı, salt yaşlanıldığı zerk edilecekken kalplere; bu korkunç sırrın ağusu yayılacakken çevreye, Arap Şükrü Sokağından geçen şairler ve yazarlar, iç dünyalarındaki kimyanın harekete geçmesiyle, hemen devreye girecek ve bunun doğru olmadığını söyleyecek, böylece Dünya, Türkiye ve Bursa sanki büyük bir felaketin eşliğinden dönecektir.

Arap Şükrü Sokağının sırrı mı? Sert akışlı zamanın sübabı oluşudur. Ölüme koşan mekânın yaşamcıl yanı oluşudur.

Düşmanlığın karşısında dostluk, kavganın karşısında kardeşlik, savaşın karşısında barış, nefretin karşısında aşk.

'Velhasıl', gerçeğin yanında düşür, Arap Şükrü Sokağı.

3. Arap Şükrü Sokağından Kimlerle Geçtik?

Arap Şükrü Sokağından yaya geçtik, atlı, faytonlu, otomobilli geçtik. Rüzgâr vardı geçtik; yağmur, dolu, kar vardı geçtik; güneşli günlerde, yıldızlı, ayılı, karanlık gecelerde; bazen sallanarak, bazen de hisimla geçtik. Arkamızda toz bulutu bırakarak; nal, nalça, kabara, lastik gürültüsü; bazen de şarkılar, türküler bırakarak geçtik. Boşluk kaldı mı arkamızda, yoksa biz biraz hoşluştuk da kuşluğa doğru mu koştuk?

Göz gözü görmez zifiri gecelerde çakal ulumalarından korktuk. Yılandan, çıyandan. Paradan, pasaporttan. Saatte bilmem kaç km hızla giden, gidecek ultra-modern taşıtlardan. Bunlara karşı kendi iç gürültümüzü örgütledik. Bu örgütlü seslerle birbirimizi gördük; birbirimizi, yani hayatı övdük.

İlk kiminle, kimlerleydik, ne zamandı unuttuk. Bir de baktık ki sokakların, kahvelerin, kafelerin, barların, Arap Şükrü Sokağının hayatımızda bir yeri olmuş. Sonra bir daha baktık, her şey külliyanı olmuş.

Ama iki cümle arasında, yıllar, öteki kentlerden gelen şair, yazar, eleştirmen dostlarla yapılmış sohbetler, sohbetler kalmış...

Mehmet H. Doğan - Engin hanım, Cevat Çapan - Gönül hanım, Özdemir İnce - Ülker hanım, Enis Batur - Fatma Tülin hanım, Ahmet Uysal, Sina Akyol, Haydar Ergülen, Orhan Alkaya, Abdülkadir Budak, Hüseyin Ferhad, Zeynep Aliye... Onur takımının bir bölüm oyuncularını bunlar... Bu takıma İhsan Üren kaptanlığında, değişimli olarak, Hilmi Haşal, Mustafa Durak, Ali Özçelebi, Serdar Ünver, Melih Elal, Nuri Demirci, Nadir Gezer, Nahit Kayabaşı, Halûk Cengiz, Ali Aksoy ve bu sözlerin toplayıcısından oluşma takımlarla eşlik etmeye çalıştık... Kazanan kaybeden elbette yok... Amaç yeryüzüne küçük bir armağan... Küçük bir renk, bir koku, bir ses, bir tat, birkaç harf kalsın, bizler geçip gittiğimiz zaman...

Nasıl başkaları da geçip gitti. Çok dilli, çok dinli, çok aşklı günler geçti. Gelindi bu günlere.

Geçmiş günler kaleleri şiirler, öyküler, denemelerle dolu şimdi...

Ramis DARA
Bursa'nın Ufak Tefek Taşları
Bursa üzerine mini denemeler
Çıktı!
Uludağ Üniversitesi Yayınları

Ramis DARA
Düş Kazıları: Bursa Yazıları
Bursa üzerine incelemeler
Çıkıyor!
Uludağ Üniversitesi Yayınları

Hüseyin ALEMDAR

BEYAZBAHT DAĞLARCA İNCELİĞİ

--- Anamın o güzel ahret inancı nerde (F. H. Dağlarca)

Beyazbaht yavaşlayan bir ömür benimki
hayatın siyah-beyaz göz masalında
perdeye vuran resmin dilşık şiiriyim ben
gördünüz ya, Allah'tan daha eski sesler sağdım her birinizden
ister konuşun ister susun, aslında aynı şey her ikisi
ister gülün ister ağlayın, aslında aynı şey her ikisi
ne o, kokusu buruşuk gül mü taktınız yakanıza
gül artık mutluluk değil, gül iki bıçak mutsuz evlilik
ne o, yüzünüz üçüncü sayfa gazete haberleri
gün tertelaş ara sokaklarda ağrımış, gün sizde
iyi tutunun, birer düşmek derinliği gibisiniz kendinize
gibisinizi az tamı tamına öylesiniz, tutmasam düşersiniz
öyle bir tutmak ki, sen de şairlik ben deyim Allah vergisi
çocuk sevaplar düğünü kalbimin yırtığında
düşmek düşmektir de yırtılmak kalmak mıdır
ben sizi hep kendim bildim hız alıp yavaşlaya yavaşlaya
o şifa, o tesir, o baht *Çocuk ve Allah*'tan bu yana
kitaplarda doğdum sizi, kitaplarda yaşadım, kitaplarda
[yaşlandım]

ne belli gelip koluma girer yok biri kim bilir
bu da beyazbaht yokçocuk inceliği
yaşanmadım diyemem, yaşamalar yaşanmaktadır elbet
yaşamalardaki aynalara bakma durakları benimkisi
--Ayna mı dedim!
Şimdilerde kitaplarımı gösteriyorum aynada yaşımı
[soranlara!]

Şimdilerde yüzüm: *Eski Sularda Yeni Ay!*

Serdar ÜNVER

YÜZ

Sina'ya

Ben yüzüme
Kime dedim

Belki bir bir
Dediğimi...

İyi yanım
Beni bilir

...

Yüzüm ama
Yüzsüz yine-

Ben yüzüme
Ne yapsam?

...

Belki taş
Ayna kırsam!

Coşkun YERLİ

MEĞER

Gökçe gülümsermiş zaman, sessizliği kuşanmış
Usanmış kendisinden, aydınlığa karışmış

Balkır imiş yıldızlardan, ışı imiş güneş ile
İner işler imiş töze, ısıtmış yeryüzünü

Boşalmış bulutlardan, yığılmış ırmaklara
Çağlar imiş çavlan gibi, kavuşmuş denizlere

Siner imiş yeşillığe, gönenirmiş göverdikle
Yayılmış yaylalara, yükselirmiş yücelere

Filiz kırarmış bağlarda, kervan kırarmış yollarda
Yarırmış kısraklarla, yağız aygır suretinde

Şi'r olurmuş gören göze, akan söze dizilirmiş
Döner imiş erenlerle; sırtında sevgi hırkası

Ben olurmuş tutuşmuş, bu yangının ortasında
Kaynar kan imiş damarda, göyner kor imiş yürekte

Can olurmuş tutulmuş, gömlekler içinde apak
Çıkar imiş boynu kuğu, meydanda darağacına

Ten olurmuş gömülürmüş, çırpınmış uçmak için
Deprenemezmiş göç ede, börtü böceğe pay imiş

Tin olurmuş soyunmuş, yitirmiş dünü günü
Dağılmış birikenler, saçılmış bir iken bir

Gökçe gülümsermiş zaman, acıları yasar imiş
Tüketirmiş varlığını, karanlığa karışmış.

Yunus KORAY

ÇEKİÇ VE ÇİVİ

taş duvar : gülkurusu renginde
aşar sarmaşık geceyi, sarhoşla
buluşan ses, alafı an boşlukta
kimsesiz, yalçın ses yakar!

yıkar ovayı, kenti, bendi
– bin ben vardır bende, sende
özel sözcük, paslı jargon, öte argo
çıkagelir kendi sesin eşi menendi

yoktur keyifli bir akşamın
çakır çekiç ve çivi kulakta
kof, kötürüm birkaç arkadaşla
kalınca hep bakmıştır: hata!

ayrı ayrı kalp göz göz yaş
açılıptur ya keleş kelek
yalayıp geçmez mi o an ruhumu
sırtaran bir göz keleş!

YÜZYIL BİTERKEN

Osman Serhat ERKEKLİ

Otuzlar

Ahmet Haşim, Fransız sembolistlerinin taklitçisidir. Gerektiğinden fazla süslü, sıfatlara boğulmuş tasvir şiirleri yazmıştır. Yahya Kemal'in aksine şiirleri günümüz diline uyarlanmaya gerek duymaktadır.

Nâzım Hikmet'in sesi çevirilerde yitip gidecektir; yalnızca Fazıl Hüsnü'nün ulaştığı bir şiirsel içerik kalacaktır. Şiir çevrilebilmelidir. Dağlarca'nın şu şiiri bütün dillerde söylenmiştir:

Kuşların uçarken

Gökyüzüne çizdiği

Bir korku değil

Bir gülümsemedir hep

(Nâzım Hikmet'in şiiri hapisanelerde yazılmaya devam edecek ama 1965'e kadar okunamayacaktır.)

Kırklardan Günümüze

Şimdi popüler olarak adlandırabileceğimiz bu kanal (Garip Şiiri) yaşarken okurda hiçbir ilgi uyandırmamış Özdemir Asaf'ın ve gençlerden Sunay Akın'ın eklenmesiyle bence Türk şiir okurunu daha derin şairlerden uzak tutarak zararlı olmaktadır.

Ellilerden Günümüze

İkinci Yeni'nin Süreya, Uyar, Cansever, Karakoç gibi dört şairinin güzel şiirleri olmasına karşın, ortak söyleyişten kurtulamadıkları için kendilerine ait özgün bir biçem geliştiremedikleri kanısındayım.

Kantolar'ın (Pound) ve Çorak Ülke'nin (Eliot) en belirgin yanları anakronik yöntemdir. Melih Cevdet Anday bu yöntemden yararlanarak önemli eserler yaratmıştır. Dünyaca kabul edilmiş bu iki kitap hakkında fazla bir şey söylemek istemiyorum ama İlhan Berk-Ece Ayhan-Enis Batur çizgisinde bazı gençlerin yalnızca bu kanaldan yararlanarak Türk Şiirini verimli olmayacak bir deltaya akıttıkları kanısındayım.

Garip Gerçeküstülikle bağlantılıdır. İkinci Yeni ise İngiliz-Amerikan Şiirinin kötü çevirilerinden doğmuştur. Çeviri yanlışları şiir sanılmıştır. Borges yanlış okumaların şiir'inden, İlhan Berk ise dizgi yanlışlarının şiir'inden boşuna söz etmemiştir.

İlhan Berk, Ece Ayhan gibi Hilmi Yavuz'u da masabaşı çalışması yapan şairler arasında görmeme rağmen; esinle yazmadığı kanısında olsam da şiirlerinden zevk alıyorum.

Altmışlar

60 Kuşağı şairleri İkinci Yeniyle başlamışken Nâzım Hikmet'in şiirlerinin yeniden yayımlanmasıyla ve hapisanede yazdığı öteki şiirlerinin de gün yüzüne çıkmasıyla birlikte birdenbire toplumcu-gerçekçi kesildiler, yeni şairlik serüvenlerinin ne başında ne sonunda kendileri olamadılar.

Yetmişler

Kapsamlı incelemeler yapmadan bundan böyle kimsenin ülke şiirinin on yılına damgasını vurmuş bir dönemi "slogan

şiiri" nitelemesinin kolaycılığıyla bir iki satırla harcamaya hakkı olmamalı. En azından, kimileri İkinci Yeni etkisinde olsa da bu dönemde kendi şiirini yazanlar olduğu unutulmamalı.

Her ne kadar kimimiz toplumcu gerçekçi şiir çizgisinde yer almamış, sosyalist olamamış olsak da hepimiz ilerici insanlardık. Şunu söylemeliyim; yetmişli yılların şiirini karalamaya çalışmak, birtakım haklı savaşımın verildiği bir dönemi karalamaya çalışmaktır aslında.

Bir zamanlar hüzne, yalnızlığa, aşka ve ölüme saplanmışım ben de; yetmişli yılların sonuna doğru da tanrıya sığınmışım. 70 Kuşağının çoğu şairi kandan, silahtan, devrimden söz ederken belki ben bir tepki olarak onları yaşıyor, onlardan söz ediyordum. Bunların da şiirin ana konuları olduğu su götürmez bir gerçektir.

Ben buluş ağırlıklı bir şiirden yanayım. Gelecekteki şiirimizin Yahya Kemal-Dağlarca-Sedat Umran çizgisinden akmasını arzu ederdim. Her ne kadar, 1960'ta bir soruşturmaya verdiği yanıtta Dağlarca en sevdiği şairler arasında Yahya Kemal'i değil de Ahmet Haşim'i anmış olsa da. (Ben görmedim; genç şairlerimizden Serkan Ozan Özağaç'ın bir sözüne güvenerek aktarıyorum.)

Türk Şiirinde duygunun, imgenin ve eğretilenimin egemen olduğu Fuzuli, Şeyh Galip, Ahmet Haşim, Necatigil (biraz ayrıksı dursa da), Attilâ İlhan (Ümit Yaşar'ın bir gömlek üstü diye bakan dostlarımız olmuştu, haydi adını vereyim: Sabahattin Kudret Aksal), İkinci Yeni, Hilmi Yavuz (Asaf Halet Çelebi'yi ve Necatigil'i tepe tepe kullansa da) kanalı var. Bir de düşüncenin ve şiirsel içerik dediğim şeyin, yani söylenilen şey'in şiir olmasının, anlamdaki şiirin egemen olduğu Baki, Yahya Kemal, Nâzım Hikmet, Dağlarca kanalı var. Memet Fuat ise şöyle bir soyağacı veriyor: Nedim, Yahya Kemal, Nâzım Hikmet, Orhan Veli ve öteki kanal olarak Şeyh Galip, Ahmet Haşim, Necip Fazıl, Dağlarca... Yukarda da söz ettim benim kanımın aksine Dağlarca'nın da kendini bu kanalda saydığı anlaşılıyor.

Ayrıca özel bir tutkum ve savaşım da, şiire Garip Şiirinin egemen olduğu yıllarda, 1943'te başlayan ve buluş ağırlıklı bir şiiri sürdüren; hiçbir akıma katılmamış olan Sedat Umran'ın eşya şiirlerinde belirginleşen özgünlüğüyle ilgili beğenimdir. Onun yaptığı gibi, yani paspas için, makas için ve saire için de şiirler yazarak, şiirimizde konu zenginliği yaratılmasını önemserim.

İmge salatası yemekten bıktım. Peynir ekmek olsun ama şiir olsun! Yahya Kemal'de, Nâzım Hikmet'te, Fazıl Hüsnü'de imge olduğu kanısında değilim. Belki Ahmet Haşim'in "sonsuz iri güller" temlemesi şiirimizdeki ilk imgedir. Şair arkadaşım Alper Özbek günümüzde birtakım çarpıtılmış tamlamaların imge sanıldığını, benim buluş'tan yanayım derken kastettiğim şeyin, söz sanatlarının aslında "gerçek imge" olduğunu söylüyor.

Seksenler ve Sonrası

80 Sonrası Şiir'e şair olarak muhalif olmamın altında bu dönem şairlerinin hemen hepsinin şiirlerini söz ve sözcük oyunlarına dayandırmaları olgusundan kaynaklanan şiir anlayışı farklılığı yatıyor. Bu dönem şiirini oyun şiiri, masabaşı şiiri ve kabaca imge salatası diye adlandırıyorum. Bu farklılık önemlidir. O dönem bizim 70 Kuşağı Şiiri çok acımasızca eleştirildi ve şiir İkinci Yeni'ye dayandırıldı. O dönem şairlerinden dostum Engin Turgut'a "bana imgesiz bir şiir yaz," dedikçe kızıyor bana.

Haydar Ergülen bir yerde "ertesesi yılın Necatigil ödülüne katılmak için oturdum sekiz dokuz ayda *Kırk Şiir ve Bir*'i yazdım, ödüle katıldım," diyor. Bu arkadaşlar ya gereğinden

çok samimi ya da anlamıyorlar. Belki de ben anlamıyorum. Evet böyle bir şairliği anlamıyorum.

Alper Özbek'le bir oyun yapıyor; bir şairin şiirinden bir dizenin yerine bir başka şairin dizesini koyup okuyoruz; hiçbir şey değişmiyor.

Ahmet Erhan niye susuyor? Yoksa neredeyse ondan başka şair olmadığına benim gibi kendisi de inanıyor da onun için mi susuyor? Eleştiriye soyunur gibi olduğum şu son yıllarda bu uğraşı biraz gereksiz mi buluyorum: iyi şiir zaten kalıyor; şiir olmayan zaten kalmıyor.

Gerel Yargılar

Ayrıca şu da denebilir: Geçmek üzere olan yüzyıl içinde bir *Kendi Gök Kubbe*, bir *Çocuk ve Allah*, bir *Kuvayı Milliye Destanı*, bir *Şeyh Bedrettin Destanı*, bir *Leke* (Sedat Umran), *Kolları Bağlı Odiseus*, *Troya Önünde Atlar*, *Teknenin Ölümü*, *Meçhul Öğrenci Anıtı* gibi eserler verilmişse o ülkenin yüzyıllık şiiri hiç de ıssız sayılmaz.

Yine bu arada genç şairlerin dikkatini çekerim ki geleceğe Nâzım Hikmet'in Davet şiirindeki gibi bilgece sözler kalıyor. Bu tür bilgeliklerin ağırlıklı olarak işlendiği eser nitelikli kitaplar kalıyor.

Şair olunmaz, şair doğulur. Bu sözü bir kez daha yinelemekte yarar var.

18. yy. döneminin şiiri eskimiştir. Puşkin, Schiller, Goethe, Byron, Shelley gibi romantik şairler günümüze pek bir şey vermiyor. Çünkü denilebilir ki her dönemin kendi şiiri var. Ama Dante ve Shakespeare dönemlerüstüdür. 19. yy.'ın Baudelaire ve Rilke'si büyük şairlerdir. 20. yy.'ın Nâzım Hikmet ve İki Dünya Savaşı arası kuşağın öteki şairleri (Neruda, Lorca, Vicente Aleixandre, Montale, Seferis, Ritsos, Elitis, Aragon, Eluard...) iyi şairlerdir. Dünyada Nâzım Hikmet gibi yeterince tanınmamalarına karşın Yahya Kemal ve Fazıl Hüsnü Dağlarca da iyi şairlerdir.

Önemli olan bir konu da "yeni" olmaktır. Biçimde yeni olmak o kadar önemli değildir. Dünyada moda olmuş yenilikler hep biçimsel yeniliklerdir. Güneşin altında söylenmemiş söz yoktur sözü her ne kadar doğruysa da şair yeni sözler bulmasını bilen adamdır.

Eskiler bilirler; bellekte iz bırakmak, akılda bir şiiri, bir dizesi kalmak çok önemli bir ölçüttür. Günümüzde şiirin eksiklerinden biri de budur.

Önemli olan beş bin yıl önceki gibi ya da sonraki gibi yazmak değildir. Şiirde değişen bir şey yoktur öz itibarıyla. Çünkü o Tanrının ve özöğullarının sözüdür ve Tanrı da Sümer diliyle söylersek Dingir de değişmemiştir. O değişmiyor ve değişmeyen bir öz vardır. Şiir de değişmeyen şeylerin dilidir ve sanattır.

24 Kasım 2000 İtibariyle Kişisel Bir Duygulanım

Şiirin zaten ekonomi terimiyle "rantabl" bir meta olmadığını ta başından beri, 1968'den beri biliyordum. 1976'da yargıç para kazanıp kazanmadığını sorup meslek haneme "boşta gezer" yazdırmıştı, Çetin Altan'ın hemen ardından çıktığım duruşmada. Ben de nüfus sayımlarında kendimi hep "öyle" yazdırmayı bir görev bildim.

Aşkta rakibim, şiirde ve dostlukta fikir ve duygu birliğim olan Sedat Umran'ın başına gelen kazadan sonra iki kolunu kullanamaz bir durumda adeta sokakta kalması somut bir tepki olarak artık yazar örgütlerine aidat ödememi gereksiz bulmama yol açtı.

1978-1987 arası kayda geçirip yayımladığım (ki 1989 tarihli yayımlanmamış bir bölümü vardır) *Yerlere ve Göklere Dair*'deki tablodan hiç farklı değil günümüzün tablosu, ama artık yalvaç ya da mesih değilim. Sağlığın cazibesine kapılmış

KUSUR

geceleyn uykulara inmeden
neler düşünürdüm eskiden
kimindi şimşekten kılıçlar
bulutları hoyratça biçen

tufandan az önceki zamandı
yaşlı sedir, eğreltiler ve ben
bir de su sinekleri gümüş kanatlı
süzülür, akardık aynı nehirden

sonra yağmurlar, bulut kırıntıları
korkunç homurtuları tanrıların
sanrılar, ateşler içinde
sıtma ürpertileri dağların

yukarda olanlar yüzünden
bozuldu buralarda huzur
karanın görüneceği yok
tanrılar onarılmaz kusur

normal bir insanım. Belki de bizi ancak son günlerde ortaya çıkan mesihler kurtarır. Ya da son çözüm olarak Dünyayı içine atıp yıkayabileceğimiz bir çamaşır makinesi icat etmeliyiz. Thomas Moore'un ya da Karl Marx'ın ütopyaları gerçekleşeceğe benzemiyor.

Şiirin maddi değeri yanında temsil ettiği manevi değere de artık inanmıyorum. Yazmam için hiçbir neden kalmadı. Son beyitlerimden birinde,

Politikacılar cehenneme çevirdi dünyayı; şairler de

[cehennemi anlattı

Artık sevinci şakıyan kuşları dinliyorum yalnızca

demişim. Artık kuşların bile sevinci şakıdığına inanmıyorum. Bütün yaratıkların son'a doğru yaklaştığımız şu günlerde acı dolu çığlıklarını duyuyorum yalnızca.

Yapabileceğim bir şey var mı bilmiyorum, *Yerlere ve Göklere Dair*'i okumalarını salık verebilirim insanlara. Başka yapabileceğim bir şey yok.

George Orwell'in 1984'ü, Fahrenheit 451... Godot hiçbir zaman gelmeyecek. Mesih de yoktu zaten. Marangoz'un oğlu ise kimseyi kurtarmadı. Roma yararına çalışan Tarsuslu Paul vardı. Her zaman oligarşi vardı. Artık Sezar'ın hakkını Sezar'a, Tanrının hakkını da Tanrıya vermek istemiyorum. Kimseye bir şey vermek istemiyorum. Artık karanlık kıyılara vuran balinalar gibiyim.

Kendisinde hiçbir kitabımın bulunmadığını duyduğum Ahmet Günbaş'a ve İzmirli kimi arkadaşlara kendim hakkında bir fikir verebilmek için yayımlanmış ve yayımlanmamış kimi yazılarımdan bir derleme yaparak hazırladım bu metni, Bu metni İzmirli şair arkadaşlara borçluyum, teşekkür ederim.

27 Kasım 2000

Hüseyin PEKER

KAN YÜRÜDÜ

Yedi konaklık yol kaldı sevdiğim
Senle gün arasına, senle güneş
Senle üzüm ayına, kiraz ayının on beşine
Yetim hakkı yemişler gül bayramında
Şu dünyanın ortasında üç yudum suyla
Kıtlık getirmişler, yedi yıl diz üstü yattık
Yedi mum yaktık da sevemedik başka kimseyi
Hep onlar oturdu aysız ormanımızda
Bir adı da yazbaşı, şu bildiğimiz denizin
Ondan kan yürüdü üstümüze
Kara yün astık ortalık yerlere
Bizden iyiler varmış dünyanın penceresinde
Bir açtık geyik kemiğini, açtık yedi dağın çiçeğini
Kan yürüdü olanca şehirlerin üstüne

Yedi yerden yamalı sevdiğim
Şu bizim aşk dediğimiz mutluluk incisi
Ben o yılan kılığını bulamadım
Dört döndüm nisan yağmurunun üstünde
Gelişini guguk kuşuna duyurdum

Seni gözden düşürmek istemedim
Anneler tertemiz, babalar yaban adamı
Kan yürüdü, sokakların bildik taşlarının içine
Kara boya sürdüm tüm gidişlere

Şehrim dört kanat, dört yerden yaralı
Aç adamın ekmeğini çıkardım ortaya
Bu beyaz; yollara çizilecek
İsteyen ortaya dökülecek, isteyen günah adağına

İhsan ÜREN

ALTINI BEN ÇİZDİM

–Ahmet Uysal’a

Yağmur yağacak gibiydi; sanki bulutlar,
teknede hamurdu...

Güneş doğacaktı; doğdu toraman bir tan,
horozun tiktaki vurdu.

Tanrısını arayan kör; sesleniyordu,
kılıfı hazır minarenden...

Kırlangıç daldı; çöp çamur yuva yaptı,
şaşkın bakkal, niye şaşırıldı?

Zeytinin cömert kakhahasıydı altın sıvı;
yazık, uyanıklar kaptı...

Tekirdağ rakımız vardı namlı;
Allemler kallem edip füzelere çektiler fiyatını.

Kızma İhsan; öfkelenme sakın,
deyip bitirdim, çizdim altını.

Yusuf ALPER

BİR ATIN UYKUSUZLUĞU

Karanlık bir kuyunun göğsünden
Bakır çalığı arındırmaya
Kırmızı goncanın aralığından
Yayılan inciler ovaya

Sonsuz çayırlarla örtülü
Korkulu, ürkek, titreyen
Kim demiş ölenler ölür
Kalmaz kimsede göz ağrısı

Sarp kayalardan ovaya serin su
Beyaz su saydam su parlayan su
Kırmızı bir karanfil ağzında
Şahlanan bir atın uykusuzluğu

Ben uykuları hep ikiye böldüm
Dörde sekize otuz ikiye
Bilmek istedim bir üçgenin
Yüksekliğiyle yoncanın çarpımını

Deniz, tepeler, o sonsuz ova
Yeni yağmurlarla yeşeren yonca
Islak çimenlerde çelik çomak oynamak
İstedim tam on ikiden vurmayı

Metin GÜVEN

SARNIÇ

-Çeyizimi verdim ona, sedefimi, kuytumu
kalbimi belki de...

-Ağladı ve içine aldı sonra beni
yüzüm ıslandı, ellerim çamurlandı

-beklemeyi ve bekletmeyi öğrendim
beklemek, leblebi yemek gibi
bekletmek kahve içmek gibi
daha çok

-beyaz mendiller gönderin bana
bakire kızlar silsin gözyaşlarımı

her ırmak kendi denizini buluyor. Çünkü:

kan damladı sulara
ve boşaldı karanlık geceler gibi sarnıç.

Tahir ABACI

Şiir üstüne yazanları konuşmak, şairleri konuşmaktan bir bakıma daha zor. İlla gerekliyse, şiir hakkında yazanları ikiye ayırabiliriz: Konuya edebiyat kuramı, eleştiri, dilbilim ve türevleri açısından yaklaşanlar ve şairler. Oysa daha birinci ayırmadıkların bizzat kendi aralarında büyük farklılıklar var. Bu paydada, Wellek – Warren gibi şiirin yapısal özellikleri kadar öteki girdilerini de gözeten Yeni Eleştiri okulu temsilcilerini, Caudwell ve Thomson gibi Marksistleri, şiir incelemesine daima özel bir önem vermiş Prag Dilbilim Çevresi kuramcılarını, Jacobson ve bazı temsilcileri aynı okula katılan Rus biçimcilerini, şiirsel bir “yazı”nın olup olamayacağını tartışan Barthes’i ve öteki göstergebilimcileri, hatta “Poetika”nda şiiri bütün edebiyatın anası sayan Aristo’dan, “üstün insan”ının temel özelliklerini antik Yunan müziğinde, şiirinde ve tragedyasında arayan Nietzsche’ye uzanan pek çok filozofu ve daha bir çoklarını bir araya toplayabilirsiniz, ama bağdaştırmanız hayli zor olur.

Şairlerin şiir sorunları üstüne yazmaları da, “poetika” oluşturmanın bir gereği sayılır. Şairlerin şiir üstüne söyledikleriyle kuramcıların şiir üstüne söyledikleri arasında bir fark bazen hissedilir ama her zaman kesin çizgilerle belirmez. Sözelimi, Mayakovski, Max Jacob, Rilke, Stephen Spender gibi şairlerin konuya daha çok kendi şiir pratikleri çerçevesinde yaklaştıkları görülür. Kuramcılar ise daha çok şiirin ne olup olmadığı, dilsel ya da toplumsal niteliği, türdeş ya da karşıt özellikleri, şiirin doğuşu ve tarihi üstünde durdular.

Gel gelelim, kimi şairlerin şiire dair temellendirmeleri, kendi şiir pratiklerini açıklamanın ya da poetika oluşturma çabasının ötesinde, başlı başına bir “kuram” düzeyine erişiyor. Bir çok şair adı verilebilir ama ilk elde benim aklıma sadece şair olarak değil, aynı zamanda bir eleştiri geleneğinin de temsilcisi olarak ünlenen T.S. Eliot geliyor. Şiir tarihi ve şiir sorunları üstünde kuramsal yaklaşım geliştirmiş, Valery’den Octavio Paz’a uzanan geniş bir şairler kümesinden söz edebiliriz. Elbette burada da kimi farklar var: Kimisinin daha çok “makro” baktığı, kimisinin içsel sorunlarla daha fazla ilgilenmiş olduğu görülüyor.

Şairlerin şiir üstünde konuşurken gösterdikleri performans, şiiri değerlendiren bilinç ile şiir kuran bilinç arasında, birincisini bir “üst dil” kılacak kadar mesafe bulunmadığını gösteriyor. Ne şiir kutsal bir şaman sözü, ne de kuram bir yasama organı. (“Üst dil” tezini başka bir yazımda eleştirmiştım: Eleştiri, Kavramlar ve İdeoloji, Adam Sanat, Sayı: 140, Temmuz 1997)

Ülkemizde de, Salah Birsal, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Ahmet Oktay, Hilmi Yavuz, Veysel Öngören, Özdemir İnce, İsmet Özel, Enis Batur, Ebubekir Eroğlu, Yücel Kayıran gibi, şiir sorunlarına eğilmeyi, kişisel “poetika” oluşturmanın ötesine götüren, bu konudaki çalışmalarını bir eleştiri “disiplin”i içinde temellendiren şairler oldu. Şiiri açıklama çabası gösteren Doğan Aksan, Süheyla Bayrav, vd. gibi dilbilimcilerin yanı sıra kimi eleştirmenler ve deneme yazarları da şiire özel bir ağırlık verdiler. Nurullah Ataç, Memet Fuat, Mehmet H. Doğan, Mustafa Öneş, Tuncer Uçarol, Necmiye Alpay, Sabit Kemal Bayıldırın, Orhan Koçak, Oktay Taftalı, Kemal Bek, Ramis Dara, vd. edebiyatın öteki türlerinden çok şiir değerlendirmeleriyle anılan yazarlardan birkaçı.

Şiir yazmak ya da şiiri yazmak, aynı pratiğin iki yüzü. İşte durduk yerde boyutlanacak bir konu.

ŞARKI 9

Ramakrişna gözlerini kapadı.

“Hepsi bu mu?” dedi. “Tanrı
yalnız gözler kapanınca var olup
açılınca yok mu oluyor?”

Joseph Campbell, *İlkel Mitoloji*

A

Ey tanrı gözük bize yeniden, gözüksün
buluttan arabaların, şimşekten kaççın
öttürsün ıslığı, yağmurlar yağdırın.
Hayat bir şarkı gibi olsun, tüyden hafif,
gök gibi mavi; mutlu et bizi, durmadan
mızıkan çalsın. Dua et bizim yerimize,
dua sonsuz kılar bizi, böyle öğretildi,
böyle bildik. Ya da bize yeni bir hayat ver,
bilicileri usta olsun, adamları güzide.
Kuyuları hayat fışkırsın, kadınları çiçek,
kalçaları toprak gibi yumuşak olsun.
Hoş olsun derelerin yamacı, tepeleri
dik olsun. Mutlu etsin kadınlarımız
gece ve gündüz bizi.

B

Anımsa ve sev hayatı, diyorsun.
Bırak özlem yağmuru yağsın uzakta, unut
mumyalanmış gibi duran günleri.
Rüzgârın esemediği bir vadi ölüm.
Sürse de yüzünü gizlediğin gülün,
bir martı uçuşu gibi geçen anları anımsa,
anımsa kasırgalarla gevişen hayatı
ve sev, yalnızca sev.

Sev şu gelip geçen serseriye, diyorsun.
Şu dünyaya boşvermiş insanları da sev.
Zehrini boşaltma sözlerin eriyen hayata,
günlerin emziği olsun bir bebeğin.
Sen devrime hazırlanır gibi şiirlerini yaz,
sütü olsun bu şiirler mevsim dönüşümlerinin.
Unutma gelen günlere katmayı
kekik kokusunu dağların,
dağlar gerekli olur diye belki,
bir tutam da mürekkep kat isyana.
Eğmesin başını şiir derviş sabırla,
dans etsin gece yarılarna kadar
güzel ve kıvrak bir bakire gibi
sonsuzu yaratan sözcükler.

C

Ey tanrım yeni neşideler gerek bize, yeni ezgiler.
Ne eskimişse çöpe atalım, dizeyi de akıl için;
emin olalım kanun diye
zambağı kalmassın insanın zehir.
Bulalım göğün ve yerin gizli hazinelerini, sükûnet içinde
alalım mahsulünü mirasın, ortaklaşa, ne varsa.
Aşk orak sallamasın içimizde, ateş kuyularını boşaltmasın
üstümüze, ağaçlar gibi serinlik versin,
toprak sersin önümüze cömertçe rahmini.
Deli bir tay gibi oynayıp durmasın altımızda,
yerin derin yerleri bizimdir, diyorsun.

Diyorsun da... Yaşam kar altında toprak
gibiye... İnsan ölümü bekler ancak.

KIZ KIZA DANS

Ayşegül İZMİRLİ

Günümüzde okumak, zaten başlı başına bir olay olarak kabul edilirken ve de bu kadar çok kitap yayınlanırken, bir zamanlar okunan romanlara ve öykü kitaplarına dönmek ve onları bir kez daha okumak, zaman kaybı olarak nitelendirilebilir. Öte yandan bu iş, hem beğeni ve estetik düzeyimizin, hem de edebiyatla olan bağlantımızın test edilmesi bağlamında, bir bakıma kendimizi sınamamızdır da.

Öyle ya da böyle, bugünlerde ben, kırık bir çizgiyi okuma rotam olarak seçtim; eski kitaplarla yeni yayınlananlar arasında gidip geliyorum.

Bu noktada, bir araç açarak, minik bir saptama yapacağım:

Televizyonla aramdaki mesafeyi her zaman uzak tutamıyorum. Kimi zaman zaman kayı olarak nitelendirilebilir. Öte yandan bu iş, hem beğeni ve estetik düzeyimizin, hem de edebiyatla olan bağlantımızın test edilmesi bağlamında, bir bakıma kendimizi sınamamızdır da.

İspanya, örneğin, Andre Malraux'un *Umut*'unu ve arkasından Ernest Hemingway'in *Çanlar Kimin İçin Çalıyor*'unu, yıllar sonra bir daha okumadan önce, İber Yarımadası'nı işgal etmiş, boğa katliamlarının yapıldığı bir ülkeden fazla bir şey değildi benim için. "Zil, Şal ve Gül" hiç değildi. Çingeneydi biraz, biraz Karmen'di, çokça flamenkoydu, yerlisiyle karışmış ithal fadoydum. Bir de 2. Dünya savaşı öncesinde bir milyondan fazla insanın ölümüne neden olan bir iç savaş yaşamış olması vardı ki, insanı boyutunun dışında açıkçası çok da ilgilendirmemişti beni. Ancak, yukarıda andığım kitapları arka arkaya okuduktan sonra, şimdi ne zaman ve nerede İspanya'nın adı geçse, Franco'yu gölge gibi sırtlamış, beyaz sarıklarının altında esmerliklerini çoğaltan Faslılarla karşılaşacağımı sanıyorum ve Attilâ İlhan'ın *Ben Sana Mecburum* kitabındaki no pasaran başlıklı şiirindeki gibi,

*madrit kapısında yeniden
nöbet tutmaya dönüyorsunuz*

Ve Altay Öktem'in, *Dize* dergisinin 54. sayısında yayımlanan

askerleri toplama manuel geri çekiliyoruz

diye başlayan ve

*bir baharda bu kadar zafer yeter
aldığımız topraklara kim yerleşecek şimdi*

diye devam eden Geri Çekiliyoruz şiirini daha anlamlı buluyorum.

Bu iki kitaptan çıkarttığım, -İspanya'yla ilişkisi olmayan-, iki özlül sonucum var: İlki, Umut'u dilimize çeviren Attilâ İlhan'la ilgili: Ya diyorum, İlhan bu çeviriyi yaparken romanın etkisinde kalmış ve kendi roman dilini bu etkiyle oluşturmuştur ya da İlhan bu romanı, hazırda tuttuğu kendi roman diline uydurarak yeniden yazmıştır. Tıpkı Knut Hamsun'u çevirirken şairliğini kullanan ve Hamsun'a şiirsel bir dil kazandıran ve âdeta romanları yeniden yazan Behçet Necatigil gibi.

İkincisi Hemingway'le ilgili: Sadece romanına konu olarak seçtiği olayı anlatma çabasında olan ve bu arada ilgi alanındaki (silah gibi, av gibi) birikimlerini bir yerlere sıkıştırıp ve bunu yaparken de yazar bencilliğinin doruklarında gezinen; her türlü sanat gibi edebiyatın da vazgeçilmez olan estetiği bu kadar göz ardı eden; öte yandan, dilini bu kadar özensiz kullanan ve buna rağmen Nobel kazanan başka yazarlar olmuş mudur acaba dünya edebiyatında? Bu soru, roman boyunca benimle yürüdü, yakamı bırakmadı.

*

Bundan sonra yazacaklarımın buraya kadar yazdıklarımın bir ilgisi olmayacağını, sadece, okuma rotamın eskilerden yenilere dönen öteki ucunu oluşturacağımı bildirerek yeni basım iki kitaptan, dolayısıyla iki yazardan bahsedecek, sınırlı - sorumlu yazar konumumu muhafaza edilecek ve de yerimin koşullarına uyarak, iki hanım yazarla kız kıza dans edeceğim.

İnci Aral'ın *Gölgede Kırk Derece*'sini okudum. Okudum ve bir an, "bu kitabı ben 1980'lerde de okumuştum galiba" duygusunu yaşayarak. Başa dönüp yayın tarihine baktım. Hayret, 2000'miş!

Aral, aynı yerde kazı yapmayı sürdürüyor. Bir kaç parça değerli taş (!?) bulmuş, arkasının geleceğini sanıyor. Eh, yakaladığı damardan çıkartıklarının evrensel değeri ve de ayrıca hem ulusal hem de

uluslararası pazarda müşterileri var; ne yapsın Aral, bir başka evrensel olgunun peşine takılmış su akarken küpü doldurma mantığını edebiyata monte etmeye çalışıyor. Ve işte burada yanılıyor. Edebiyat mezarlığı, kendini tekrarlayarak kendi mezar taşlarını un ufak edenlerle ve oraya yazılmış isimlerini okunmaz kılanlarla doludur; Aral da bilir bunu. Ama besbelli, bütün makine parkını oraya yığılmış, bütün birikimini oraya yatırmış; kazıp duruyor aynı yeri.

Peki ne olur?

Şu: Orada ya başka bir damar bulur, başka değerli taşlar çıkartmaya başlar ve böylece kendini yenileme fırsatını yakalar ya da şanslı varsa, -o şanslı yaratırsa- zamanında bir göçük yaşar, ocağı mecburen kapatır ve başka bir diyarda başka kazılar yapmaya başlar.

Gölgede Kırk Derece'de bir tek Kara Delik öyküsü ötekilerden ayrıyor ve içine azıcık gümüş katılmış bir para gibi ucundan parlıyor. Ve oradaki şu tümce: "...henüz sevdiğim kimseye minnet duyacak kadar yaşlanmadım."

Geldiği yola bakarak, burada, İnci Aral'ın bu kitaptan sonra çıkaracağı ilk kitabı hiç merak etmediğimi açıkça söylüyorum. Ve yayımlanacak ikinci kitabımı hiç hiç, üçüncüsünü de hiç hiç merak etmediğimi ekliyorum. Dördüncüsü olursa eğer, bulunduğu yeri değiştirip değiştirmedikini anlamak için; sadece o merakla o kitabımı alıp okuyacağımın sözünü de şimdiden veriyorum.

Anaçağım ikinci kadın yazar Ayfer Tunç; ikinci öykü kitabıysa Aziz Bey Hadisesi...

Öncelikle, İnci Aral'ın ve kadın duyarlığını öne çıkartarak yazan başka yazarların, gına ağırlıklı bir tepkiye neden olduklarını ve erkeği yazan kadın yazarları edebiyatımıza kazandırdıklarını söyleyecek ve kanıt olarak da Ayfer Tunç'u göstereceğim.

Aslında Tunç için ayrı bir yazı yazmam gerektiğini biliyorum. Dili ve kurgusu sağlam, üstelik kahramanları (kadın destekli) erkek olan bu kadın yazarı, boyutları sınırlandırılmamış bir yazıda, enine boyuna irdelemek isterdim.

Hemen söylemeliyim: Ayfer Tunç, "ruhsal çevreci" bir yazar! Bildiğiniz çevrecilerden farklı elbette, hatta onlarla karşılaştığınızda anti-çevreci olarak bile nitelendirilebilecek bir çevreci. Onlar, diyelim yeşilin peşindeler ya, Tunç, siyahın peşinde. Onlar, diyelim temiz arkasından gidiyorlar ya, Tunç, kirlinin ardında. İşte böyle bir çevreci Tunç. Aslında, gökyüzünü üstünüze boca ederek işe başlamasından, önce çevrenizi oluşturmasından da belli bu. Siz, Aziz Bey Hadisesi'nde yer alan öykülerde gezinirken başınızın üstünde taşıdığımız gökyüzünün durumundan sizi haberdar ediyor ve öykülere, bu havayı kuşanmış olarak girmenizi istiyor. Bunu önemsiyor; çünkü, kasvetli atmosferlerde yaşadığı kasvetli öykü kahramanlarıyla özdeşleşmenizi istiyor.

Seçtiği mevsim ağırlıklı olarak kış. Sondan başlayarak: Kırmızı Azap'ta "usul usul kar yağmakta", Mikail'in Kalbi Durdu'da önce "müthiş sıcak bir yaz gecesi" sonra, "havada erken gelecek bir kış alameti... ince, pis bir yağmur", Kar Yolcusu'nda "doruklarına kara bulutlar çökmüş dağlar... soğuk bir mavi... molasının bitiren kar", Soğuk Geçen Bir Kış'ta soğuk geçen bir kış, Kadın Hikâyeleri Yüzünden'de, "nazlı bir kar", Aziz Bey Hadisesi'nde "sıcığın altında erimmiş şehir... ince, pis, içe işleyen bir yağmurla gelen kış... buzlaşmış liman... sert şubat karı." fon olarak seçilmiş.

İş, havayla başlıyor ama, orada bitmiyor. Oradan, havadaki kasveti soluyan öykü kişilerinin içini basan karanlığın, kimi iyi duyguların biçimini ve boyutunu nasıl değiştirdiği bahsine geliyorsunuz ki Tunç'un öykülerinin ana eksenini bu yozlaşmış duygular oluşturuyor. Kişiler, kişilikler ve en önemlisi, sevgiler marazi. Sanki, sevginin temelini bencillik oluşturur' savını kanıtlamaya ve bunun örneklerini vermeye çabılıyor Tunç. İyi de yapıyor! Abidin "mutluluğun resmini" yapamadığı için Abidin'dir, "Mutlu Aşk Yoktur" dediği için Aragon, Aragon'dur. Tunç da...

... diyerek noktalamak istemezdim ama, yenim geniş, yerim dar!
Görüreceğiz...

Koordinasyon	:	Serdar Ünver (Tel : 0 535 – 398 98 16)
Yapım	:	Melih Elal (Faks : 0 224 – 442 92 14)
Katkıda Bulunanlar	:	Mustafa Durak, Hilmi Haşal, İhsan Üren...
Sahibi – Sorumlusu	:	Prof. Dr. Ali Özçelebi
Yönetim Yeri	:	324 Numaralı Oda
Baskı	:	Özsan Matbaacılık, İzmir Cad. No : 221 – BURSA
Yazışma Adresi	:	Ramis Dara, P. K. 68 16371 Ulucami – BURSA
Elektronik Posta	:	akatalpa@hotmail.com

Aylık edebiyat dergisi Akatalpa Ocak 2000'de Bursa'da kurulmuştur.

